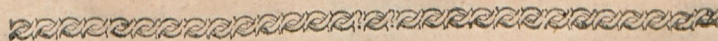

99
Bis

A 231
7

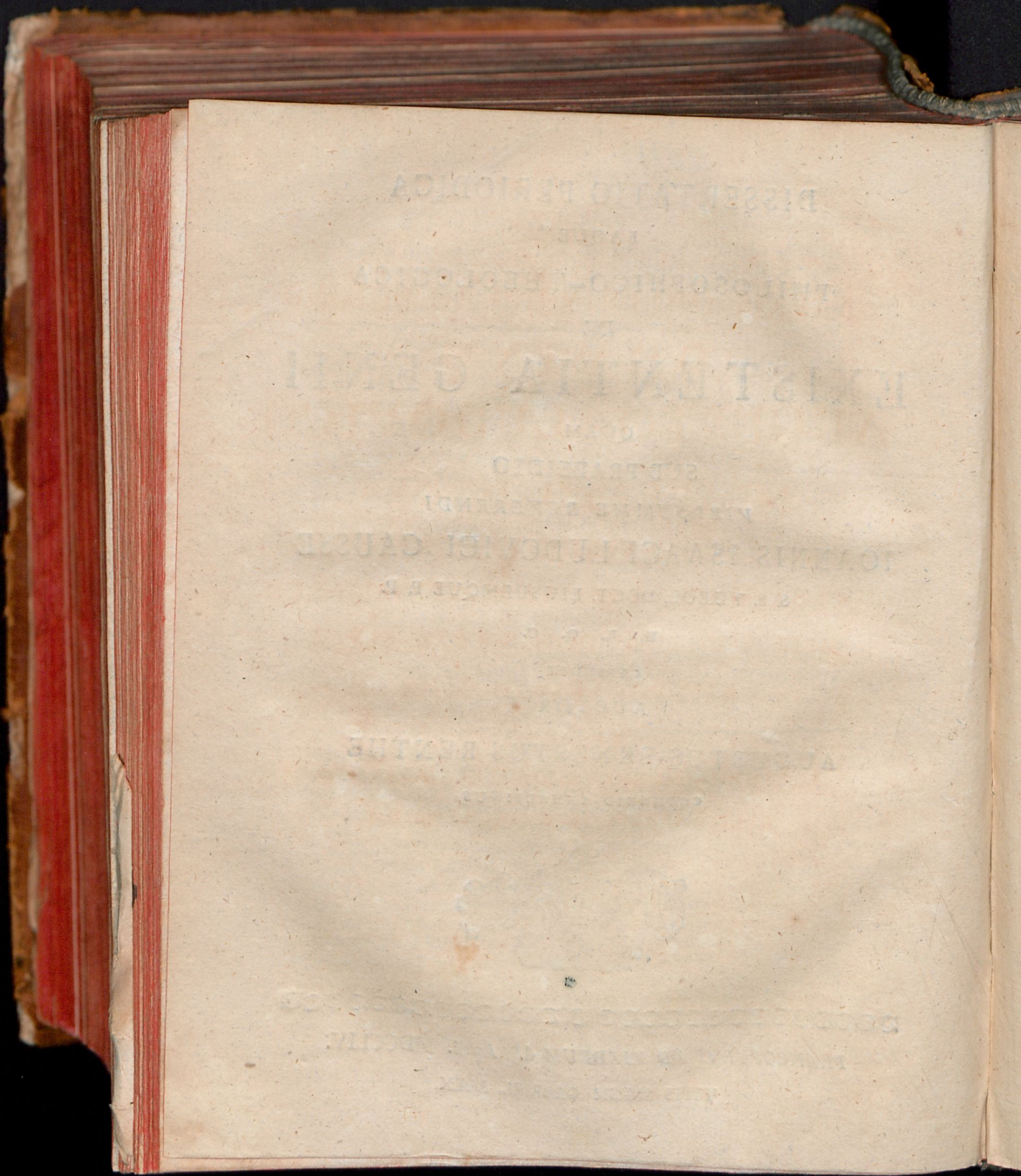
Hist:
III. c. 7.

am 37
DISSERTATIO PERIODICA
EAQUE
PHILOSOPHICO-THEOLOGICA
DE
EXISTENTIA GENII
QUAM
SUB PRAESIDIO
VIRI SUMME REVERENDI
IOANNIS ISAACI LUDOVICI CAUSSE
S. S. THEOL. DOCT. EIUDEMQUE P. P.
H. L. Q. C.
DEFENDET
AUCTOR
AUGUSTUS ERNESTUS RENTHE
COTHENIO-ANHALTINUS

FRANCOFURTI AD VIADRUM d. April. MDCCLIV.

TYPIS SIGISM. GABRIEL. ALEX.

SERENISSIMO PRINCIPI AC DOMINO
DOMINO
AUGUSTO LUDOVICO

PRINCIPI ANHALTINORUM

SENIOR

DUCI SAXONIAE, ANGRIAE, WESTPHALIAE, CO-
MITI ASCANIAE, DOMINO BERNBURGI

ET SERVESTAE &c. &c. &c.

NEC NON

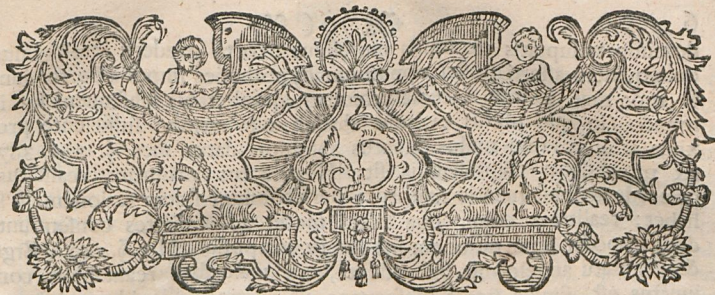
POTENTISSIMI BORUSSORUM REGIS LEGATO

APUD EXERCITUM EMINENTISSIMO

PRINCIPI AC DOMINO MEO LONGE
CLEMENTISSIMO
HAS
QUAESCUNQUE PAGELLAS
TANQUAM
DEBITUM MENTIS GRATISSIMAE AC DEVOTIS-
SIMAE MONUMENTUM CONSECRAT
ET
INDULGENTISSIMAE IPSIUS CLEMENTIAE SE
SUAQUE STUDIA EA QUA PAR EST ANIMI
DEVOTIONE AC REVERENTIA
COMMENDAT

SUBJECTISSIMUS
AUGUSTUS ERNESTUS
RENTHE.

PARS PRIMA
PROBATIO THEMATIS PHILOSOPHICA.

§. I.

Antequam ad probationem Thematism ipsam nos accingamus, pauca, quæ in subsequentibus nostro instituto inserviant, præmittere operæ pretium duximus. Ut vero a definitionibus exordium capiamus, per *Angelum* in genere intelligimus spiritum superiorem finitum. Spiritus superior finitus & felix est bonus, infelix vero malus angelus; ille *Agathodæmon*; hic vero *Cacodæmon* recte dicitur Met. §. 796. Quumque spiritus superior ille vocetur, qui maiori intellectus gradu essentiali præditus est, quam qui est hominis Met. §. 796. boni angeli habent gradum intellectus essentialiter maiorem, quam qui est hominum.

§. II.

Angelos, quos iam §. I. designavimus, bonos bona potius actuare moralia stricte sic dicta, quam mala stricte moralia met. §. 787. in dubium vocari non potest. Si enim angelorum bonorum definitionem §. I. animo perpendamus attento, eos, non solum miro quodam bona moralia stricte sic dicta actuandi habitu, sed etiam præ-

A 3

Metaphysices compendium, ad quod sæpius provocabo, est Celeb. BAUMGARTENII ad cineres usque mihi devenerandi.

dominio voluptatis ex bonis moralibus exorto gaudere intelligimus, quæ quidem asserti nostri oppositum hypothetice impossibile reddunt §. 1 & met. §. 789. Accedit præterea, quod status subsequens hoc in mundo (in quo nullus eventus absque ulla ratione sufficiente proxima i. e. in quo nullus eventus absolutus datur met. §. 386. 387) ex præcedenti cognoscibilis sit. Hinc status maiorum realitatum præcedens subsequens maiorum perfectionum status rationem in se habet; realitates enim, quæ tales, modo ad realitates consentiunt, dum oppositi simul rationem involvere non possunt Met. §. 140. Ergo & ex statu angelorum præcedenti, qui maioribus realitatibus coniunctus est, similis status subsequens est cognoscibilis, id quod denuo asserti nostri veritatem evincere ac stabilire potest.

Ex his elucet angelorum bonorum præstantia, quæ maiori in luce collocabitur, si fidem rationi sanæ iungas. Hos igitur secuti duces, licebit nobis *per bonos angelos* spiritus finitos optimos intelligere cf. loca Matth. XVIII. 10. Ebr. I. 4. Ies. VI. 2. 3. Dan. VII. 10 Ebr. XII. 22, 23.

§. III.

Mundus hic, qui dicitur & revera est optimus maximus, Met. §. 437. 935. 436, non requirit solum partes tot simultaneas, tot successivas, tantas, quot & quantæ in mundo sunt optimo compossibiles; sed & earum, quæ summam ipsius perfectionem præ ceteris ipsius partibus promovent, plurimas simultaneas, successivas & maximas, quæ sunt partes mundi extensive protensive & intensive maximæ, quæ quidem non possunt non esse spiritus, quos ob nature suæ, quæ præditi sunt, præstantiam, partes mundi principes dicere non veremur. Sublata hac veritate, tollitur mundus optimus, quædam enim perfectio deficeret compossibilis; dum partes minus perfectæ, perfectiores numero superarent. Iam si spectamus spiritus non æqualiter mundum optimum actuantes, erit eorum quædam species, quæ præ ceteris maxime extensive, maxime protensive & intensive ad mundi huius perfectionem conferat summam, quorum & spirituum numerus ceteras eorum species singulatim spectatas exsuperet necesse est: qui quum iure boni dicantur angeli §. 3. 1. angeli boni XII. 22. 23. Id argumentum magnum accipit robor, si ipsi iungitur illud ab ultimo creationis sine desumptum, quod brevitatis causa præterimus.

§. IV.

Angeli boni, partes huius optimi mundi actuales §. 3. & 1. cf. Met. 354. sunt in nexu universali maximo, qui possibilis est, cum ceteris mundi optimi partibus Met. §. 357. 441. Nexus spirituum alicuius mundi inter se, est *Pneumaticus*, qui, quum sit in mundo universalis maximus, qui est in mundo compossibilis Met. 403. & 441; angeli boni spiritus §. 1. cum ceteris mundi optimi spiritibus in nexu universali, qui compossibilis est, sunt maximo, ac singuli angeli boni singulis sunt connexi spiritibus, adeo, ut quocunque respectu tanquam spiritus illi confiderentur, cum certis spiritibus connexi deprehendi possunt. Hinc & cum hominibus in nexu sunt constituti. Inter spiritus vero partem quandam mundi optimi constituentes, religionem, creationis ultimum finem, ad unum omnes promoventes ac sibi met ipsis similiores, quam aliis rebus creatis, quum sit maior nexus, quam quem cum ceteris mundi partibus habent, qui universalis maximus in antec. probatur; omnes spiritus inter se ipsos habent nexum maiorem universalem. Hinc & boni angeli cum hominibus in nexu sunt maiori. Nexus maior est *Harmonia*, ergo uti inter singulos spiritus, sic & inter angelos bonos & homines obtinet *Harmonia* Met. §. 167.

§. V.

Angeli boni & homines, singuli spiritus, sunt substantiæ extra se positæ Met. §. 402. 404. omnes substantiæ, vires quæ sunt strictius distinctæ Met. §. 197. 199. dum mutuo in se agunt, in se influunt Met. §. 211. & 408. Ergo angeli boni & homines in se mutuo influunt. Inter angelos bonos & homines in se mutuo influentes est *Harmonia* §. 4. *Harmonia* substantiarum in se mutuo influentium est earum *commercium* Met. §. 448. Ergo inter angelos bonos singulos & homines *commercium* occurrit.

§. VI.

Omnis influxus est actio §. 5. Met. §. 211. hinc omnis influxus est actuatio accidentis in aliquo per vim substantiæ Met. §. 210. Ergo substantia est ratio accidentis alicui in hærentis §. 5. Ratio A alicuius B, a quo dependet C, est huius C ratio *mediata* seu *remota* Met. §. 37. ratio non mediata est *proxima* seu *immediata*. Ratio inter remotas a proxima ratione minus remota, est ratio *propior*. Si igitur substantia est ratio accidentis in hærentis propior, *propius*; Si proxima, *proxime* influit. Ratio inter remotas maxime a proxima ratione

ratione remota, est *remotissima*; & ratio non propior, est *remotior*. Si igitur substantia est ratio accidentis inhaerentis non propior, influit *remotius*. Substantia paucissima in aliquo actuans accidentia *minime omnium* influit. Oppositum influxus frequentioris & frequentissimi est influxus *rarior & rarissimus*. Quibus breviter praemissis, assumpto Met. §. 272. facile patebit, angelos bonos & homines, quum plurium extra se invicem actualium influxus aequalis esse non possit, sed potius gradus supra evolutos admittat, in se mutuo aequali gradu influere non posse. Ex quibus quidem necessario sequitur, angelos bonos singulos in alios homines remotius parciusque, in alios propius & saepius, in quosdam denique tantum proxime sapissimeque influere. Mutuus influxus parit commercium §. 5. Influxus propior ac frequentior *arctius* conficit commercium, influxus vero frequentissimus ac proximus, commercium *arctissimum*. Ergo angelorum bonorum maximo numero existentium §. 3. quidam cum hominibus quibusdam sunt in laxiori ac remissiori, cum aliis in arctiori, & quidam eorum denique cum quibusdam in commercio sunt positi arctissimo, & unusquisque existentium hominum cum angelo quodam bono in commercio est arctissimo.

Ne verba, quae nunc de commercio angeli cum homine fecimus arctissimo, sensu accipiantur praepostero, vel a malis saltem interpretibus in eum facilius detorqueantur, paucis tantum mentem paullo uberius aperire ab instituto nostro non adeo alienum putamus. Commercium istud vocamus arctissimum non quidem quod absolute tale dici queat; sed quoniam, si ad alia referatur, talem denominationem iure meritoque sibi vindicat. Arctissimum est ex parte hominis & angeli si spectatur. Nullus enim angelus fixo ac determinato iam tempore cum determinato & praestituto homine in propiori vivit coniunctione, quam denominatus iam angelus bonus, & vice versa nullus homo cum angelo determinato iam in nexu arctiori versatur, quam determinatus. Quod vero commercium, quamquam hoc respectu recte dicatur arctissimum; respectu tamen ceterorum commerciorum, quae inter unumquemque angelum hominemque sibi creditum existunt, gradus suos habere ambabus concedimus.

§. VII.

Commercium angeli boni cum homine arctissimum cognoscibile esse ex influxu proximo patet ex §. 6. Ex respectu vero, qui angelorum bonorum ac hominum coniunctione determinatur, cognosci potest influxus, ergo ex respectu iam descripto commercium angeli & hominis cognoscibile est arctissimum & angelus bonus agit ex illo respectu. Respectus entis ex coniunctione eius cum aliis determinatus

natus dicitur *Positus*; ergo angeli boni pro positu suo agunt, & commercium ipsorum cum homine arctissimum, ex positu, quem erga hominem habent, est cognoscibile.

§. VIII.

Angelus bonus, qui in commercio quodam cum homine constitutus est arctissimo §. 6. in illum & pro positu suo magis, quam in alios agit §. 7. hinc ipsius præ primis clarius ac distinctius repræsentat perfectiones & imperfectiones. Angelus bonus, cuiusdam hominis perfectiones & imperfectiones magis quam aliorum cognoscens, non gaudet solum essentiali maiori intellectu §. 1. & per consequens libertatis gradu; sed & hisce dotibus, quibus mirifice splendet, ita utitur, ut convenit naturæ suæ præstantiori & cognitioni, quam de objecti sui, quod sibi repræsentat, natura habet, optimæ. cf. §. 2. Magis ergo naturæ suæ rationi consentaneum est bona potius actuare quam mala, & quidem tot & tanta, quot & quanta per suam æque ac objecti sui naturam sunt possibilia §. 2. Tot tantasque igitur actuabit perfectiones, quot & quantæ sunt compossibiles; adeoque tot ac tantas imperfectiones in homine cum quo arctiori iungitur vinculo, inveniendas diminuet & ab eo removebit, quot & quantæ id patiuntur. Angelus igitur bonus, quo in arctiori cum homine est commercio, eo plura eoque maiora bona actuabit in illo compossibilia, & qui in arctissimo cum homine positus est commercio, in homine illo actuabit, plurimas maximas, quæ modo sunt compossibiles, perfectiones; hinc plurima ac maxima mala removebit; & plurima bona ac maxima ponet compossibilia.

§. IX.

Qui angelus bonus plurimas maximas in me nunc ponit perfectiones compossibiles, ille *meus Genius* est. Quum vero angelorum bonorum ille, qui plurimas maximas in me nunc ponit perfectiones, in commercio mecum sit arctissimo, & omnes homines semper quodam cum bono angelo in commercio degant, quo arctius hypothetice impossibile est §. 6. singulos hominum suum genium habere patefcit.

Quæ de commercio, quod homini cum angelo intercedit arctissimo, monuimus, nunc etiam de actuazione perfectionum plurimarum & maximarum, quæ definitionem Genii tanquam nota & caracter ipsius ingressa est, observamus; actuacionem nempe perfectionum plurimarum maximarum æque ac commercium arctissimum §. 6. non absolute sed relative talem dici posse. Ceterum quisvis vel me non monente animadvertet, in tanta rerum copia multa a me brevitate causa prætermissa esse, quæ alias disquisitione ulteriori haud indigna videntur.

B

SECT.

PROBATIO THEMATIS THEOLOGICA.

§. X.

Postquam Genii existentiam, principia philosophica secuti, in antecedentibus probare conati sumus; placitis philosophorum nunc paullo sepositis, huius doctrinae vestigia in oraculis divinis quaerere, nobis proposuimus. Mirum quidem id bene multis videbitur, qui nihil profus praesidii hanc nostram opinionem in sacris litteris invenire putant. Etsi vero de Genio expressis verbis nihil doceant sacrae litterae, non tamen inde firmum contra Genii existentiam peti potest argumentum. Quid? quod haec doctrina per consequentias legitime institutas ex sacris Pandectis fluere videtur. Potuit sane revelationis auctor hanc multis hodie exosam doctrinam optimo iure praeterire, tum quod ea trita, satis nota omnibusque fere tunc temporis probata fuerit; tum etiam quod ad nostram felicitatem aeternam, cuius tamen promovendae causa data fuit revelatio, propius non faciat. Neque nostrae sententiae nocere potest, quod ea gentilibus quodammodo in deliciis fuerit, eorumque suffragia tulerit. Praeterquam enim quod omnes errores, quibus hanc doctrinam gentiles obnubilant, quique eam multis reddunt suspectam, sedulo ab opinione nostra arcemus non omnia, quae foverunt gentiles dogmata absque ullo discrimine ex veritatum civitate eliminanda arbitramur, utpote quae nonnunquam ex divino revelationis fonte orta, quasdam divinae veritatis reliquias, innumeris pro dolor! corruptelis mixtas servarunt. Quis denique opinionem, ea, quae sacra scriptura de angelis tradit, non tantum ponentem, sed & ad amissum quoque divinae revelationis evoluentem profanam salutare audebit? Observamus tandem hanc nostram sententiam non oppositam esse doctrinae S. S. quae clare innuit, plures angelos nonnunquam uni homini Ps. XCI. II, 2. Reg. VI. 16. 17. unum angelum interdum pluribus hominibus Dan. XII. Luc. I. 9. imo plures angelos pluribus hominibus communem praestare operam Matth. XVIII. 10. Nam salva nostra hypothese unus angelus plures potest habere, quibus operam suam navat, licet unius tantum sit angelus tutelarum seu Genius. Salva eadem hypothese unius vel plurium hominum curam plures suscipere possunt angeli cf. §. 9.

§. XI.

Scopo nostro imprimis inservire videtur servatoris nostri effatum

tum notatu dignissimum, quod *Cap. XVIII. 10.* divus consignavit *Matthæus*, quo luculentissimis verbis Christus docet, *parvulorum Angelos videre faciem patris sui, qui est in cælis.* Ea modo jam consideraturi, quæ ad finem nostrum proxime attinent, nobis hic id negotii non dabimus, ut integrum hunc locum ad minutissima quæque evolvamus, singulas ipsius, quas complectitur, partes, fuse exponamus singulorumque verborum vim indicemus.

§. XII.

Interpretes, qui mentis suæ in hunc locum cogitata nobis fusius patefecerunt, non ad unum omnes in eo consentiunt, quinam ii sint, de quibus hoc in commate sermo est, quique pusillorum nomine hic insigniuntur. Ubi determinanda est vis vocis *μικρῶν*, cuncti fere in diversas abeunt partes. Hi parvulos, de quibus Christus loquitur, eos, qui per fidem haud fucata vitam suam Christo consecrant, esse volunt; illi sub parvulorum notione infantes naturales, quorum in antecedentibus fit mentio, intelligi volunt; alii tandem & fideles & infantes naturales sub hac voce simul comprehendunt. Cum igitur tot tantaque interpretum super hoc loco existent discrimina, Lectorem Benevolum non aegre laturum speramus, si paullulum operæ ac studii huic disquisitioni nos impendisse observaverit.

§. XIII.

Nos per *Parvulos*, de quibus hoc in versu sermo est, non solum infantes naturales, sed & supernaturales intelligimus. Primo respectu Parvuli sunt ii, qui intellectus sui usu nondum gaudent acquisito, qui intellectum suum nondum ita exercuerunt, ut distinctas perceptiones actuandi habitum sibi comparaverint, qui paucos modo annos nati ad tantam nondum excreverunt molem, quantam apud adultiores, in quibus a consueta & fixa lege non deflexit natura, conspiciere licet. Hi viribus ad vitam secure beateque his in terris transigendam necessariis carent. Nesciunt hi parvuli vitæ suæ cursum gubernare, suis consulere usibus & ad ea quæ ipsorum felicitatem promovent, respicere.

§. XIV.

Secundo respectu *Parvuli*, de quibus Christus hoc loco loquitur, sunt ii, qui regnum cælorum intraturi ad masculam & firmam nondum pervenere fidem. Hi quidem Christum tanquam sospitorem suum

sum sincera mente colunt, ipsique, quantum per vires licet, indefesso studio adhærent, deque ipsius conservando ac magis sibi conciliando favore solliciti sunt, quamquam tamen adhuc infirmitatibus celerem in vita divina progressum valde morantibus laborent. Quodsi graviores sublimioresque Religionis Christianæ doctrinas animo volvunt, vexatissimis crebro distrahantur scrupulis. Rerum mundanarum illecebris circumdati, pro cognitione vere honorum limitibus nimis angustiis circumscripta, a lege, cuius tamen nutui diligenter morem gerere deberent, defestunt. Hi parvuli angustiis vel temporalibus vel spiritualibus si premuntur, animum timide abijciunt atque de salute sua facile desperant. His quidem infirmitatibus obnoxii, non tamen omni virtutis ornamento carent. Quid? quod suis etiam fulgere eos videmus decoribus, si frequens humilitatis exercitium, si amoris, quo summum suæ felicitatis auctorem, aliosque homines amplectuntur, candorem, si innocentiam eorum, si denique intemeratam cordis sinceritatem oculis spectemus attentis. Atque hæc sunt, quæ tales homines puerorum similes reddunt, quippe qui a superbia, fraude aliisque vitiis adhuc remoti sunt. Huius generis homines aequæ ac pueros pusillos, quorum Christus commate huius Capitis secundo mentionem fecit, eorum ordini adnumerandos esse putamus, quorum angeli, teste summo nostro Propheta, *faciem Patris celestis vident*.

§. XV.

Ast sunt haud pauci, qui sententiæ nostræ nunc expositæ reclamant nullaque ratione adduci possunt, ut ipsi calculum suum adiciant; dum in commate hoc de pueris naturalibus sermonem profusus non esse, argumentis omni fere exceptione maioribus probari posse, sibi persuadent. Concedunt quidem Christum puerum quendam naturalem in medio discipulorum inter se de primatu litigantium collocandum accersivisse, eumque tanquam imitatu dignum exemplum ob oculos auditorum posuisse, ut admonitioni dissociatis animis altius imprimendæ ac inculcandæ eo maius pondus eoque maiorem vividitatem adderet. Quamvis vero hæc concedant, volunt tamen verba, quæ Christus versibus 5 & 6to præcipue fecit, potius ad illos vergere, qui in statum supernaturalem transgressi puerorum naturalium similes sunt, taliaque continere prædicata, quæ ad puerorum naturalium indolem applicari non possunt. Num, inquirunt, qui puerum naturalem suscipit in nomine Iesu, Iesum ipsum suscipit? an præ-

præterea pueris naturalibus fides adscribi potest? num iidem offendiculis & scandalis obnoxii sunt? His ita prolatis concludunt, prædicata hæc pueris moralibus potius quam naturalibus convenire, adeoque per verba: τῶν μικρῶν τούτων: versu decimo contenta pueros spirituales, de quibus in antecedentibus locutus erat Christus, solos intelligendos esse. Hæc sunt difficultates, quas nobis propositas, simul cum suis rationibus, candide exponere debuimus.

§. XVI.

Sententiam, quam §. 15. nostræ contrariam exposuimus, magnam veritatis præ se ferre speciem non negamus. Hanc etiam obcausam eam accuratius examinare, omnia, quibus obnoxia est, incommoda detegere simulque nostræ opinionis rationes reddere, nunc conabimur. Fatemur equidem nos eam, quam dedimus interpretationem, aliis debere; hoc tamen non obstitit, quo minus eam ulteriori meditatione nobis vindicaverimus. Quum vero hanc interpretationem cum multis habeamus communem, nos non soli eius defensionem suscipimus; sed & militant pro ea fortissime, quotquot unquam nostram sententiam amplexi sunt viri in hoc litterarum genere versatissimi. Quamquam autem magna horum virorum celebritas ac fama multum ponderis nostræ addat sententiæ illique favorem conciliare possit, non tamen omnibus omni ex parte satisfacturos nos esse intelligimus, nisi addantur rationes, quæ æquos iudices in nostram sententiam pedibus ire cogant. Hæc cum ita sint, eos obsecramus, ut cogitent, nullam subesse rationem, quare conceptus puerorum naturalium hoc commate excludi debeat, cum prædicata, quæ in pueros cadere non posse contendunt, ipsis nullo modo repugnent, imo aliquo conveniant sensu.

§. XVII.

Conceptum puerorum naturalium hoc loco non excludendum esse per singula eundo iam evincemus. Primum argumentum contra opinionem nostram petunt adversarii ex versu quinto, ubi Christus ait: *qui suscepit puerulum talem unum in nomine meo, me suscipit*: quaerunt hic, qua ratione Christus tale quid de pueris naturalibus asseverare potuerit, quum hoc prædicatum nulli alii conveniat, quam qui fidem ac fiduciam in Christo positam habet. Possemus speciosæ huius objectionis solutionem ob rationem ipsi adnexam ad subsequentem. §. differre; ne tamen & hoc loco illam prorsus intactam relinquamus, quæ-

dam nunc adicere lubet, quæ de eius vi non nihil detrachere possunt. Non certe a recto veritatis tramite aberrare nos arbitramur, dum adfirmamus Christum hoc in versu non tantum de pueris spiritualibus, sed & de naturalibus loqui. Quum enim ii, in quos Christus orationem suam h. l. dirigit, multis aegrotarent præiudiciis, inprimis vero nimia laborarent ambitione cf. v. i. quid nos impedit, quo minus credamus, sapientissimum doctorem, dum hoc prædicatum infantibus naturalibus tribuit, (quodque in eos cadere posse iam iam ostensuri sumus) vel ipsorum pusillorum pretium atque præstantiam adeoque & aestimum ipsis debitum inculcare voluisse. Plures etiam habemus prope idem iudicantes Interpretes, Christum scilicet cum de pusillis ætate, tum etiam de grandioribus loqui, qui, si eos ex morum simplicitate & candore aestimes, pusilli iure optimo dici possunt: appellantur nempe Metaphorice pueri, qui deposita altitudine se ad modestiam & humilitatem componunt. Quod autem ad id quod obiicitur, prædicatum scilicet hoc loco occurrens infantibus non convenire, præcipue spectat, observandum est, verbum *δέξασθε* eiusmodi valoris esse, ut res significata & in pueris naturalibus egregie locum habere possit. In genere aliquem suscipere seu recipere denotat id, quod non unico modo fieri potest. Varia enim sunt beneficentiæ genera, variaque humanitatis officia, quæ & amando & opibus succurrendo & bona persuadendo aliisque modis explentur & absolvuntur, quæque omnia receptionis conceptus complecti potest. Quid igitur, nonne talis receptionis infantes capaces sunt? nonne beneficiis variis exornari possunt? Inprimis egent manu ductione, qua doctrinis ad salutem ducentibus imbuantur & virtutibus assuescant. Nihil igitur absurdi asseverare nos putamus, cum hæc verba vers: 5. contenta etiam de infantibus naturalibus intelligimus. Videtur Christus discipulis suis, quos ad gregem colligendum pascendumque destinaverat infantium amorem instillare voluisse, ne forte pusillorum curam negligerent. Non minima sane eorum curæ pars infantibus debetur, tum quia *ipsorum est regnum celorum*, tum etiam, quia non modo facilis est tenerorum infantium animos salutifera veritate imbueri, sed etiam, quia regnum Christi ex infantibus ab incunabulis bene educatis & ad virtutem præparatis magna sperare potest incrementa. Nulla igitur est ratio, cur de infantium salute minus, quam de adultorum prosperitate solliciti esse debeant Evangelii præcones. Huic etiam Christi præcepto morem gefuisse discipulos eius non solum ex 1. Ioh. II. 14. sed etiam ex sacro Baptismatis lavacro, quod

quod infantibus iam in primitiva Ecclesia administratum fuisse creditur, patet.

§. XVIII.

Secundus scrupulus, qui hic adversarios male habet, est, quod si vers. 6. de pueris naturalibus sermo esset, ipsis & fides tribueretur & scandalizari possent; ait enim Christus hoc loco: *quisquis offendiculo fuerit uni ex parvis istis, qui in me credunt, præsiterit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo eius ac demergatur in profundo maris* &c. Varia sunt, quibus hæc tela retundere possumus. Non negamus, certo sensu fidem infantibus tribui posse. Infantes enim aequè ac ætate grandiores per sacrum lavacrum in fœdus gratiæ recepti sunt, iique non minus in redemptionem pro humano genere a Christo factam quam in Adami peccatum consensu interpretando consensisse censentur. Quam ob rem & fœderis gratiæ beneficia, quæ in ipsis fidem adpropriatam præsupponunt, iure ipsis imputantur. Nullum igitur est dubium, quin pueri ut credentes considerari possint. Non magis ipsis *ad scandalizari* repugnat. Experientia quippe satis affatim docet, infantes ad imitationem pronos, maiorum mores, siue sint boni siue mali, cœco sequi impetu. Quoties igitur infantes pravas aliorum imitantur actiones, toties eorundem pietatis promotioni impedimenta ponuntur; toties ergo scandalizantur. His ita præmissis, liceat nobis concludere & infantes naturales versu quinto & sexto non excludendos esse; quum autem versus decimus artificiosè nexu cum quinto & sexto iungatur, per parvos, quorum versu decimo fit mentio, connexionis lege, & naturales & spirituales intelligentius infantes, utpote qui *subiecta* erant versuum 5. & 6.

§. XIX.

Explicato Subiecto nunc devenimus ad considerationem Prædicati, asserit nempe Christus de pueris, quos §. §. præc. descripsimus, quod *angeli eorum semper videant faciem patris sui, qui est in caelis*. Notum est Interpretes hic in diversas abire sententias. Nonnulli hanc loquendi formulam *videre faciem alicuius* ex procerum iure, qui regem liberius adire, coram eo stare, eo familiarius uti possunt, ortum suum trahere existimant. Secundum illos Christus his verbis prærogativam Angelorum, utpote qui felici Dei conspectu fruuntur atque in propiori eius communione

munione vivunt, effert. Quanquam hanc commentationem, quæ valdis nititur rationibus magnamque verbis affundit lucem, non reiciamus, in ea tamen non subsistimus. Alii Phrasin hanc *videre faciem DEi* ex locutionibus analogicis Luc. I, 19. Dan. VII, 10. 1. Reg. X, 8. occurrentibus recte illustrant, ita, ut verbum רָאָה non solum simpliciter significet *videre* sed & diligentem alicuius rei rationem habere adeoque *faciem DEi videre* non solum per cognitionem summam DEi perfectionum eiusque voluntatis, sed & per executionem ipsius sollicitam explicari debere. Nos etsi quidem significationem vocum רָאָה & רָאָה vel רָאָה non confundamus; vocem רָאָה tamen conceptus hisce verbis adnexos complecti arbitramur, tum quia vox רָאָה , quæ verbo βλέπειν apud Matthæum occurrenti respondet, non tantum simpliciter *videre*, sed & sedulam alicuius rei rationem habere, aliquando significat I. Sam. XVI, 7. tum etiam quod cognitio perfectionum divinarum in bonis angelis necessario promptitudinem ad exsequenda DEi mandata sibi junctam habet. Docet igitur hoc loco Christus, nullum dari temporis spatium, in quo angeli gratiosa summi Numinis præsentia careant. Ex quo uberrimo conceptu iure meritoque colligimus angelos non solum divinarum perfectionum cognitionem habere quam maxime accuratam, vividam, ardentem & intuitivam, non modo cogitationes eorum occupatas esse meditationibus rerum divinarum, Deumque eos ab aliis rebus distinguere eiusque beatissima frui communione; sed & voluntatem suam DEo & cognitioni, quam de ipso habent optimè summo cum studio conformare atque ad ipsius mandata exsequenda promptos paratissimosque esse.

§. XX.

Hanc nostram interpretationem iis, qui significationem רָאָה *videre faciem DEi* nimis angustis circumferibunt cancellis haud probatum iri prævidemus. Illi inseparabilia separantes in accuratiori ac melioris notæ de DEo cognitione subsistunt: nos ulterius progredimur, atque cognitioni huic efficacem etiam DEi mandata exsequendi voluntatem subiungimus. Exponamus autem rationes, quibus hanc nostram sententiam superstruimus. Primam a scopo, quem servator habuit, dum pueris angelos faciem DEi aspicientes tribuit, desumimus. Christus hoc loco discipulos suos a superbia & pusillorum contemtu non solum revocat; sed & eos excitare studet, ut officia, quæ pusillis debent diligenter exsequantur, ut ex antec. versiculis id patet. Hunc in finem prærogativam puerorum commemorat, cum ait, angelos

gelos eorum videre faciem Dei. Quæ vero ista puerorum esset prærogativa, si illum, qui angelis eorum tribuitur, statum de mera cognitione intelligeremus? Cognitiono Dei, si mere speculativa ponatur, est perfectio cuius fructus cognoscenti subiecto propria est, & ad alios non transit. Num vero dices ex ampla rerum divinarum scientia, qua pusillorum angeli pollent, singularem pusillis provenire prærogativam? Quid iuvabit pusillos angelorum suorum accurata de Deo cognitio, si illa non ad ipsos quodammodo redundet? Si igitur de sola angelorum cognitione locutus esset Christus, scopo suo excidisset; dum ex eo, quod parvulorum angeli simplici Dei cognitione fruuntur, nulla illis accedit dignitas. Nemo non videt, Motivum, quo ad præstationem officiorum pusillis debitorum discipulos suos Christus obstringere volebat, omnem vim suam perdere, si per meram perfectionum divinarum contemplationem hic locus explicetur. Num homo, qui alterum aspernatur, ab eiusmodi contemptu abstinebit, si audiverit illum, quem despectui habet, patronum habere, qui principis perfectiones contempletur? Causam hanc levissimam esse putabit. Ponamus vero Patronum contempti hominis, non solum principis perfectiones cognoscere, sed & destinatum esse ad exsequenda principis mandata simulque ad promovendam alumni sui felicitatem; tunc certe has perpendens rationes hominem a se antea contentum, aspernari desinet alter.

§. XXI.

Fluit præterea nostra interpretatio ex ipsa cognitionis illius, quam de Deo habent Angeli, consideratione. Christus enim cum ait, Angelos videre faciem Dei, illos cognitione Dei optima, naturæque suæ convenienti gaudere procul dubio innuit, adeoque ipsis cognitionem tribuit fructibus suis non destitutam. Quid igitur obstat, quo minus nobis Angelos representemus tanquam spiritus ad voluntatem divinam expectandam & peragendam non solum in genere paratissimos, sed & inspecie ad ea attendentes, quæ Deus circa salutem puerorum promovendam ipsis committit. Sententia, quam nunc exposuimus, nec monstrum quid alit, nec novitatem redolet; non paucos enim habemus interpretes, quorum auctoritate, si id opus esset, eam exornare possemus. Unicum modo adduxisse sufficiat Cameronem, qui recte monet, hic adhibitum fuisse Tropum, quo Consequens pro Antecedente ponitur, adeoque, *ut* videre Dei faciem, pro divinæ voluntatis

C

luntatis executione, speciatim vero pro pusillorum ministerio positum esse.

§. XXII.

Verba, quæ nunc enodavimus, sequentem fundere sensum arbitramur: omni cura ac diligentia cavete, ne unum horum pusillorum contemnatis; angeli enim, quorum custodia commissi sunt, Deo adsunt, summo cum studio expectantes, quæ sanctissima ipsius voluntas imprimis circa eorum salutem peragi iuber. Possunt igitur munere suo rite fungentes pusillorum patrocinium suscipere, atque penas, quibus vos divina iustitia affligi iubebit, exsequi. Cogitate denique, quod minime vos deceat pusillos aspernari, cum vel angeli ipsi vobis tamen multo præstantiores, eos amore & ministerio suo non indignos censeant. Nostræ huic Paraphrasi non leve addet pondus, si ipsi variorum idem prope sententiarum iungamus interpretationem. Audiamus v. g. HAMMONDUM, qui in Paraphrasi sua ad hunc locum, ita commentatur: dico enim vobis angelos, quos Deus, eorum, in hisce terris, custodia præfecit, porro redire posse in locum, in quo Deus gloriam suam patefacit, maxima apud Deum gratia valere; semper accedere posse, ut in servorum meorum gratiam Deo supplicationes aut querelas offerre queant, & mandata ab eò eam in rem accipere; ac proinde eos, licet suo ipsorum, & mundi iudicio, despicabiles, non debere contemni aut negligi, eaque ratione a sancta vite instituto abduci ac deterreri. Non minus nostram confirmat sententiam Synopsis Criticorum, quæ huius loci interpretationem expluribus Auctoribus concatenatam nobis sequentem in modum præbet: Angeli sunt apparitores & ministri Dei, parati ad ipsius nutum, Deo proximi & familiarissimi, semper expectantes eius iussa de ipsis emittendis ad horum custodiam: liberrima facilitate summaque fiducia agunt cum Deo, ad eum referentes causas & res parvulorum, & accusantes apud Deum illos, a quibus iniuriam accipiunt, possuntque in contentiores facile a Deo vindictam impetrare. Eadem fere ratione huius loci sensum IOACHIMUM IUSTUM BREITHAUPTIUM in Dissert. DE ANGELIS §. VI. evolvisse deprehendimus: si angeli inquit, illi sunt, quos neque pudet neque tædet se se submittere ad imperium Iehovæ etiam minimis: cur id vos puderet? si item perspicimus vestras actiones, & simul faciem Patris cælestis: adhibite cautionem, ne cuiquam offendiculo sitis: angeli enim, si flagitium commiseritis, id in celis referent. Quam quidem commentationem ingeniosam, quatenus veritati consentanea est, nostram facimus; reliqua vero, quæ non satis ponderata videntur, Auctori suo relinquimus.

§. XXIII.

☉) (☉
§. XXIII.

Discimus ex hoc, quem nunc fusius exposuimus loco, infantes suos habere angelos, quorum custodiæ traditi sunt. Nec difficile foret ex spirituum horum indole naturam illius custodiæ determinare. Hi angeli naturæ suæ convenienter agunt, omnesque suas actiones ad normam cognitionis, quam de Deo, eius voluntate ac sribus sanctissimis sapientissimisque habent, instituunt. Cum autem Deus felicitatem hominum intendat, & hi angeli a Deo hominum custodiæ destinati, eam, quantum in nexu fieri potest, promovere studebunt. Quæ nunc de natura huius angelorum custodiæ, tribus verbis, monui, propius quidem non faciunt ad probandam existentiam Genii; interim tamen sicco ea prorsus pede præterire nolui, quia hæc quasi primæ lineæ, argumentum hoc altius pervestigaturis occasionem præbere possunt tum angelorum in genere, tum in specie Genii officia erga homines accuratius evolvendi.

§. XXIV.

Postquam itaque hoc Christi effatum exposuimus, ad metam nobis propositam accedimus, probaturi nempe, unumquemque hominum genium seu angelum tutelarem habere; cuius certe veritatis quædam vestigia hoc in loco invenimus, si modo illud Philosophis maxime comprobatum negatæ totalis æqualitatis principium in auxilium vocare nobis licuerit. Ut vero eo melius viam ad hunc scopum muniamus, primo observandum est, hanc Christi propositionem universali æquipollere, adeoque Christum adfirmasse, omnes pueros angelorum custodiæ commissos esse. Secundo, aliis hominibus, ad ætatem proventis adultiorem, angelorum patrociniū denegari non posse. Etsi enim hoc loco Christus tantum de puerorum angelis verba faciat, nulla tamen est ratio, ob quam Deus paterno amore omnes amplexus homines, adultioribus beneficium, quod infantibus concessit, denegatum velit, cum hi tamen æque ac infantes illo egeant. Percurramus omnem, quamcunque cogitare licet ætatem. Incipiamus a puerili, progrediamur ad virilem, pergamus denique ad senilem ætatem, eas omnes angelorum indigere custodia animadvertemus. Nullus est status, qui vitiis ac maculis non laboret, qui tam beatus tanque felix sit, ut malorum prorsus sit immunis. Nulla est hominum conditio, quæ non molestiis difficultatibus ac variis periculis circumseptæ sit. Hic optimo cum iure ad cuiusvis propriam experi-

experientiam provocare possumus. Quicumque in mentem revocabit procellas, quibus unquam iactatus est, simul etiam se convincet, nullam esse aetatem, quæ non angelorum custodia indigeat. Quid? quod nemo sine temeritate negare poterit, providentiam divinam, vel angelorum opera, in iis occasionibus, ex quibus, licet viribus periculis imparibus, feliciter emerfit, uti potuisse. Manu quasi ad cogitationem hanc nos ducit Paulus Apostolus, cum ad Ebræos cap. I, 14. clarissimis doceat verbis, *angelos esse spiritus sacram functionem obeuntes, in ministerium missos propter eos, qui hereditatem capiunt salutis.*

§. XXV.

Qui vero fieri potest, ut ex hoc loco Genii unicuique hominum proprii existentia evincatur, cum Christus pusillos angelorum custodiae traditos esse indefinite pronunciet; non vero adfirmet, unicuique parvulorum angelum tutelarem sigillatim datum esse? Omnes, quotquot nobis evolvere licuit Commentatores, id movent. Sed istum, quo nos petere contendunt, sequentem in modum eludimus. Quanquam concedimus parvulos in genere spectatos angelorum custodiae commissos esse, necesse tamen est, per princ. negatæ total. æqualitatis §. 6. 8. ut, cum pueri isti secundum ipsum Christi effatum cum angelis in nexu constituti sint simulque angeli reliquorum spirituum numerosissimi sint §. 3. unusquisque pusillorum certis angelis maiorem salutis ac securitatis suæ curam, quam aliis, uni vero angelo, curam illius cum multis aliis sustinenti, actuati- onem plurimarum maximarum in ipso compossibilem perfectionum acceptam ferat. Si igitur unusquisque puerorum cum angelo quodam tale colit commercium, ut ex eo plurimæ maximæ perfecti- ones, quas angelus actuare potest, ad eum fluant, unusquisque pusillus habet Genium suum, cum quo respectu ceterorum in nexu vivit artissimo §. 9. Quum vero singuli pueri Genii sui patrocínio fru- antur, adultiorum autem status ratione indigentia parum discrepet a puerili §. 24. nihil obstat, quo minus & adultos hoc beneficio, quo iam in pueritia sua ornati fuere, gaudere credamus. Nulla certe sub- est ratio, quæ dulci hoc mentis solamine nos orbare possit; præfer- tim cum sacra scriptura non solum hanc doctrinam non reliciat, sed & sanæ rationi, quæ Genii existentiam agnoscit, manum adiutri- cem porrigendo, eam calculo suo comprobet.

Forte etiam quis non immerito ex eo, quod hi angeli a Christo expresse *Pu- sillorum angelis* (οἱ ἀγγελοὶ ἀνθρώπων) dicuntur, peculiare aliquod patrocínio, quod nos artissimum commercium vocamus, inferre poterit.

§. XXVI

Ast fore nonnullos prævideo, qui ad probationem nunc prolatam infirmam, cum cel. GROTTIO nobis obiciet, fluere quidem ex hoc loco dogma de angelis pucorum; sed inde ad veritatem ipsius nondum valere consequentiam. Servatorem nempe hic *argumentum ad hominem* confecisse, dum officio, quod discipulis iniungebat, motivum ab errore, quem de Genio unicuique homini proprio cum multis aliis errabant, desumptum addiderit. Ne igitur ulla ratione nobis deesse videamur, hanc quoque objectionem diluamus. Totius objectionis cardo & robur in eo versatur: num ratio hæc ab angelis desumpta, qua Christus, officia parvulis præstanda, discipulis suis commendabat, ad *argumenta ad hominem* referri possit? Simpliciter hic ab adversariis probationem suæ hypotheseos poscere possemus, qua ratione ipsis sane obicem poneremus, cum non alio modo sententiam suam probare possint, quam ostendendo, doctrinam hanc de Genii existentia falsam esse, adeoque a Christo adoptari non potuisse; nos autem iam supra occupaverimus objectionem, Genii existentiam ex lumine naturali probando. Malumus tamen ulterius progredi, & rationes addere, quæ adversariorum sententiam labefactant. Si respiciamus ad Christi personam, ad officia adhortantis, ad ipsas in quibus Christus hæc locutus est circumstantias, ad magnam rei ipsius gravitatem, si denique ipsa Christi verba pensitemus, hæc omnia pro nobis militare animadvertemus. Erat illa veritas, quam Christus summus virtutum magister discipulis inculcabat, longe gravissima; præfatio præterea officiorum humilitatis & caritatis erga pusillos homini naturaliter corrupto admodum erat difficilis; oppositum autem vitium admodum familiare, ita, ut non levis ponderis argumenta, ad eam inculcandam requirerentur. Ponamus ad tempus servatorem nostrum, ut scopum suum consequeretur, errorem hunc, quo suos laborare non ignorabat, tanquam argumentum persuasorium in usum suum vertisse, quid quæso! num præfatio officii falsis superstructa principis ea fulgebit præstantia, quam Deus in virtutibus ipsi gratis acceptisque postulat? Et quanquam admitamus iam in præcedentibus vera a Christo adducta fuisse argumenta, negamus tamen, hisce veris Christum falsam immiscere potuisse: argumenta enim priora ita sunt comparata, ut absque argumento eiusmodi falso completam convictionem parere potuerint, adeoque Christi adhortatio novo hoc argumento, si illusorum illud fuisset, potius infirmata, quam confirmata fuisset. Certe summus ille Propheta, qui vimuneris sui, discipulos aberratoribus nocivis liberare sedulo studebat, scopo suo excidisset, dum eiusmodi falso motivo præconceptionem eorum opinionem de angelis infantum confirmasset. Mirum præterea esset Christum & Apostolos nusquam hoc dogma tanquam erroneam hominum opinionem atro notasse carbone, cum tamen ipsi occasio hoc faciendi non desuerit. Si autem hoc fecisset, spiritus S. in revelatione litteris consignanda occupatus, tale quid silentio non præterisset, cum prævideret, id olim influxum nociferum ad Religionem habiturum esse, foreque aliquando homines, qui huic hypothese angelorum adorationem superstructuri essent. Cum igitur nusquam in S. litteris huic doctrinæ erroris nota inuratur, sed ea potius a Christo summo veritatis præcone admittatur, omni erroris macula eam recte absolvimus; Observamus tandem ultimo loco verba *ἀγαπᾶτε* a Christo præmissa, eorum, quæ his subiungit, gravitatem & veritatem luculenter indicare. Non solum enim in exordio orationis suæ v. 3. Christus hac utitur phrasi; *Amen, dico vobis, nisi vos*

converteritis &c. sed eam v. 10. omiffa tamen voce *Amen*, repetit: *Dico enim Vobis, angelos eorum in caelis per omne tempus intueri faciem patris mei, qui est in caelis.* Haecce autem formula *ἀγγελοι* gravitatem & pondus veritatis fub-
 quentis innuit & afferationis locum tenet. Tantum igitur abest, ut argumen-
 tum ad hominem eiusmodi afferationis formulam pati possit, ut potius eam
 nunquam a Christo adhibitam inveniamus, nisi rei proponendae gravitas atten-
 tionem poscat maiorem. Quando igitur Christus hoc loco dicit: *Ego dico vobis,*
 idem est acsi dixisset: *Ego, qui optimam naturae angelorum possideo cogniti-
 onem, cuique hanc ob causam maxima est habenda fides, ego dico vobis, Ange-
 los pufillorum, in caelis per omne tempus intueri faciem patris mei, qui in caelis est.*

§. XXVII.

Hic tandem locus esset, iis, quae ad probandam Genii existentiam adhuc
 perhibuimus, alia S. S. loca hoc argumentum illustrentia, quarundam quæsti-
 onum circa Genii indolem motuum solutionem, altarumque rerum ad Genii na-
 turam propius spectantium explicationem, historiam denique huius opinionis sub-
 neftendi. Sed libellorum Academicorum cancelli, quos & instrum. nostri ratio &
 alia impedimenta transgredi vetant, solum meditationis hic abrumpere nos cogunt.
 Essi quidem serum satis imperfectum & mutilatum nunc edimus, multum tam-
 en præstitisse putabimus, si sagacioribus ansum præbuerimus in hoc argumen-
 tum diligentius & feliciter inquirendi. Deo autem ter optimo maximo, cuius auxilio
 hanc qualemcumque confecimus opellam, sit laus & gloria in secula seculorum.

* * * * *

NOBILISSIMO DOCTISSIMOQUE
 HUJUS DISSERTATIONIS AUCTORI

S. P. D.

P R A E S E S.

Quamquam libentius forte opponentis quam præsidis partes suscepissem
 non potui tamen, Respondens Nobilissime, hac in occasione Tibi
 deesse, propter amicitiam, quæ mihi Tecum intereedit & quæ pfecto dubio effe-
 dit, ut me Tuæ moderatore Disputationis elegeris. Studiorum Tuorum reddi-
 turus rationem ipse Tibi argumentum, in quo virtum Tuarum periculum faceres,
 elegisti; solus enim in conferenda commentatione elaborasti. Essi quidem non
 per omnia Tecum, hoc in argumento, eadem sentiam, nolui tamen meditationum
 Tuarum solum accessionibus vel lituris meis turbare, primum quia non cum
 tyrone mihi res erat, tuque cogitata Tua, innocia certe nonnullisque nostratum
 probata, dextere satis defenderes, deinde ut maiorem profectum Tuorum fidem
 facerem, tum denique quia in hocce academico specimine modo stamina pri-
 masque maioris ab industria Tua olim expectandi operis lineas duxisti. Has ob
 causas scriptum Tuum, propositis tamen iis, quæ sententiæ Tuæ obijci possunt,
 Tibi relinquendum animadversionibusque meis haud coërcendum esse duxi. Quod
 si arctissimum istud commercium, quod unicuique hominum cum angeo quodam
 tutelari intercedere contendis, non in mero nexu cosmologico consistit, Genios
 nostros nobis, pro ipsorum existentia pugnantis, adfuturos adlaboraturosque, ne
 victoria

victoria nobis eripiatur, spero. Possem hic, Nobilissime Respondens, de morum Tuorum honestate, de modestia, sedulitate, industria, proficiendi ardore, concionandi & disputandi peritia aliisque, quibus præditus es, dotibus egregiis, bene multa commemorare, si testimonio & laudatione mea indigeres. Sed cum Te talem, qualem esse dixi, publice privatimque satis approbaveris, nihil nunc superest, quam ut Tibi novam hanc progressionum factorum testificationem Genioque Tuo talem gratuler alumnus. Deum Optimum Maximum enixe rogo, ut Te viribus animæ & corporis florentem diu servet, consilia & studia Tua secundet eaque Ecclesie & literis utilia esse jubeat. Ita vale, Nobilissime Respondens, Tibique persuade, omnia, quæ fortunam Tuam augebunt, incrementa, maximæ mihi voluptati futura esse. Dabam in Acad. Viadrina d. VI. April. MDCCLIV.

PRAENOBILISSIMO AC DOCTISSIMO

RESPONDENTI

S. P. D.

IOANNES CHRISTOPHORUS SCHULZIUS

Francosurto Mesomarchius Phil. & Theol. Candidatus.

Specimen eruditionis Tuæ singularis, Amice suavissime, in vulgus Te edente, amicitia, quæ nos in tercedit mutua, omnino postulat, ut Tibi cathedram disputatoriam adscendenti, ex intimo animi affectu felices studiorum Tuorum progressus gratuler. Iam arduæ doctrinæ de *existentia Genii* defensionem suscipis, quæ cum pluribus doctrinæ sanctionis articulis plane cohæret. Unusquisque etiam statim videt, disputationem Tuam magna diligentia conscriptam esse, & auctorem requirere in scientiis theologicis ac philosophicis versatissimum. Nolo ergo rubore vultum Tuum suffundere, & laudibus propter egregium profectuum Tuorum specimen iam editum Te ornare. Id potius opto, ut quæ tacita pro Te pectore concepi vota, summum Numen rata esse iubeat, Teque in spem patriæ, Ecclesie nec non familiæ nobilissimæ; Tuosque conatus omnes propitius secundet, neque minus Te ad ultimum vitæ finem, sapientia, bonitate, potentiaque sua dirigat. Mihi vero, ut in posterum Tuam conserves amicitiam etiam atque etiam abs Te peto. Dedi Francosurti d. III. April. MDCCLIV.

Freund! zu deinem Ehrentage
Der uns dein Verdienst entwickelt,
Der uns deinen Geist entdecket,
Der uns in Verwundrung sezet;
Freund! in diesem frohen Tage
Und zu diesem schönen Geiste,
Und der Ehre, die dir lohnet,
Zu dem allen las den Glückwunsch
Zweener Brüder Dir gefallen!
Glaube, daß ihr Herz ihn denket,
So, wie du ihn jetzt verdienstest,
Und daß es der Himmel höret,
Wenn für Freunde, Freunde baten.

G. J. Rindfleisch Opponens
J. D. Rindfleisch
der Wissenschaften Bestreuer.

Freundschaft, Ehrfurcht, Treu und Liebe,
 Deren Macht mein Herz gerührt,
 Haben dir aus reinem Triebe,
 Freund! bis Denkmahl aufgeführt;
 Kann mein Geist das wahre Leben,
 Das der Dichtkunst eigen bleibt,
 Gleich nicht jedem Ausdruck geben,
 O so weiß Du doch, mein Freund, daß die
 Redlichkeit dis schreibe.

Mag dich doch der Neid verlächen
 Mögen Tadler sich bemühen,
 Deine Arbeit klein zumachen,
 Ihren Werth ihr zu entziehn.
 Kenner werden Dich stets loben,
 Kenner werden Dich erhöhn;
 Und auf diese seltne Proben
 Deiner großen Wissenschaft, stets, vergnügte
 zurükke sehn.

Du schwingst Dich mit schnellem Fluge,
 Dorthin, wo die Tugend thronet,
 Welche Dich, wie alle Kluge,
 Zit mit wahrer Ehre lohnt.
 Feine, Weisheit, deren Höhen,
 Nur ein edler Geist erlangt,
 Käpft jest schon an dir sehen
 Was für Wollust der empfindt, der mit ihrem
 Glanze prangt.

Billig freuen wir uns Beide.
 Billig freu ich mich, wie Du,
 Billig ruf ich voller Freude,
 Dir, die treuesten Wünsche zu.
 Wünsche, Zeugen meiner Liebe
 Zeugen meiner Zärtlichkeit
 Welche Dir aus lauterem Triebe
 Meine Freundschaftsvolle Brust auch noch
 in Geheim erneut.

P. HORMEAUX Opponens.

Paß mich, würdiger Freund, dein Schicksal denken und süßen,
 Was die göttliche Freundschaft, die Eisigebohrne der Tugend,
 Stolz auf dich und dein Herz, mir, meine Wünsche erhörend,
 Dich rührend verkündigt!

Ueberm kriechenden Schwarm zu irdischer Aftergebühten,
 Der, mit niedrigem Trieb, im Staube, pochend, herum hüpfet,
 Schwingst du dort dich empor. Von edlem Reide begeistert
 Siehest du vor die

Genen Sohn des Apolls, mit ungewöhnlichem Fluge,
 Fröh dem Lehrstuhl geheiligt, früh vom Fleiße geleitet,
 Fröh den Tempel der Mäsen, glänzend, gleich seinen Brüdern,
 Glücklich erreichen.

Ihm nur nachahmend, lachst du inens gaukelnden Schwarmes,
 Der, durch blendweil behört, im Schlamme wühlend, noch zögert.
 Fliegst hoch über ihn weg, gleich mutzig, hin bis zum Altar,
 Früchte zu opfern.

Und die Tugend, die göttliche Schöne, die Zierde des Tempels,
 Schreibt den Lohn deines Opfers, dem blöden Pöbel unächterbar,
 Mit dem ewigen Griffel, in jene Bücher des Nachruhms;
 schreibt deinen Namen,

Zu den Namen der edlen, die sich ihr und den Mäsen,
 Längst schon geheiligt und eben so lange den Lohn der Verdienste
 Groß in sich selbst, in eigner göttlich schönen Empfindung,
 Fühlen und nähren.

Freund! da siehest dein Name! Frei vom Wechsel des irdischen,
 Blüht dein inneres Glück, der weisen Selligkeit ewig.
 Ich bewundre dich, wie deine Kenner. Mehr, als dein Freund, noch,
 Fühl ich dein Schicksal.

Dis schrieb dem Verfasser
 Numpy Opponens.

AB: 155064 (1)

ULB Halle 3
003 921 654

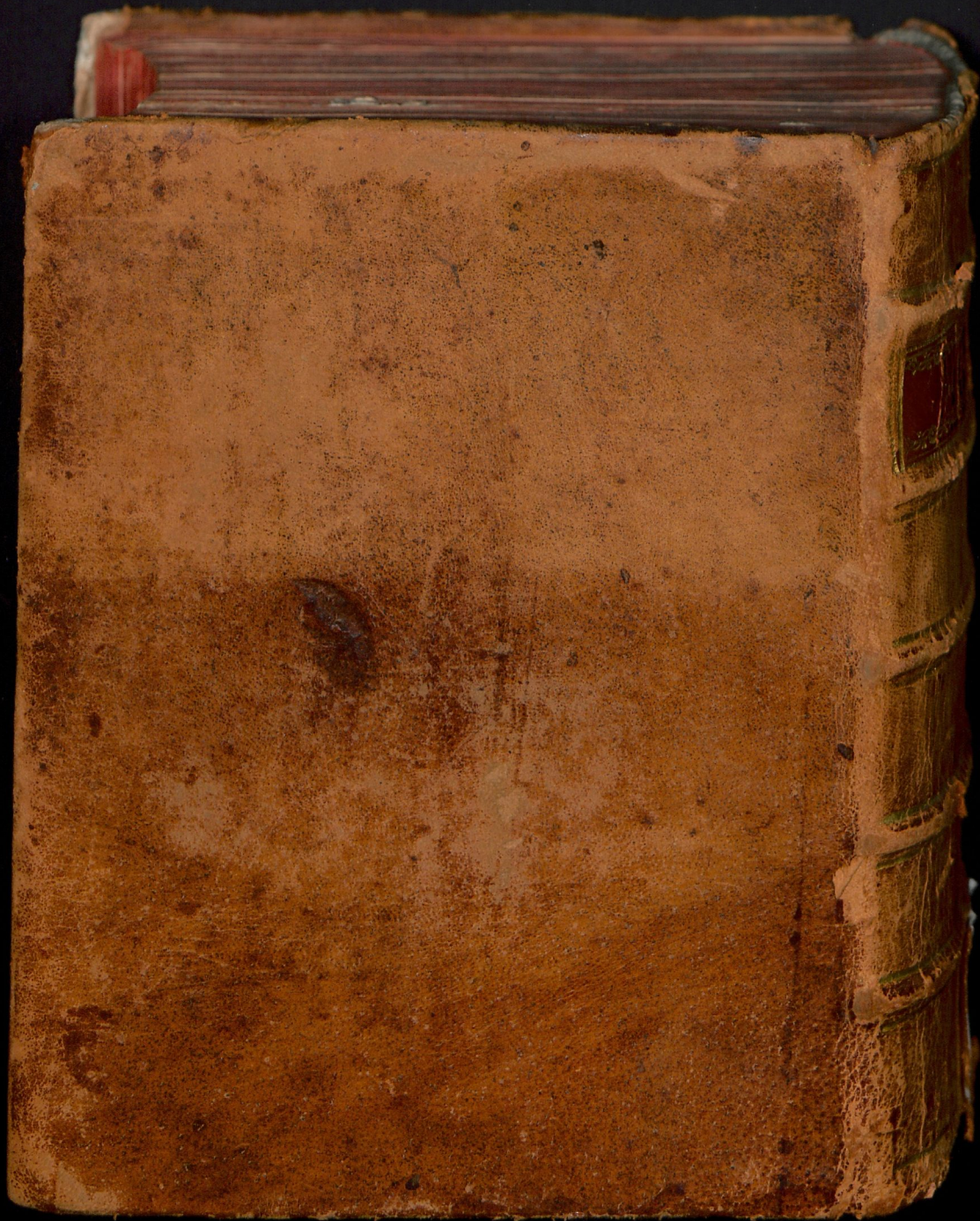

sb.

R

VD17

Inches
Centimetres

B.I.G.

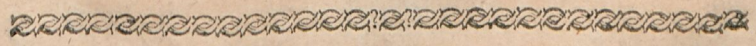
Farbkarte #13

am

37

DISSERTATIO PERIODICA
 EAQUE
 PHILOSOPHICO-THEOLOGICA
 DE
EXISTENTIA GENII
 QUAM
 SUB PRAESIDIO
VIRI SUMME REVERENDI
IOANNIS ISAACI LUDOVICI CAUSSE
 S. S. THEOL. DOCT. EIUDEMQUE R. P.
 H. L. Q. C.
 DEFENDET
 AUCTOR
AUGUSTUS ERNESTUS RENTHE
 COTHENIO-ANHALTINUS

FRANCOFURTI AD VIADRUM d. April. MDCCLIV.
 TYPIS SIGISM. GABRIEL. ALEX.

